

- прострочення терміну доставки вантажу;
- надання під навантаження непридатного транспортного засобу тощо.

Існує думка, що відповідальність перевізника завжди обмежена, бо відшкодуванню підлягає лише фактичне заподіяння збитків. Тобто у будь-якому випадку сума збитків не може бути за більшою ніж вартість втраченого вантажу. Однак все ж таки в разі втрати вантажу перевізник має відшкодувати не лише збитки, а й стягнути за цей вантаж плату, за умов що вона не була включена у вартість втраченого вантажу. Але витрати і збитки, що не передбачені договором перевезення, не підлягають відшкодуванню.

Література:

1. П(С)БО 16 «Витрати», затверджене наказом Мінфіну України від 31.12.1999 р. № 318 : за станом на 11.11. 2021 р. URL: <https://zakon.help/article/polozhennya-standartbuhgalterskogo-obliku-21>.

2. Коляда А. Л. Сучасні аспекти аналізу реалізації продукції *Актуальні проблеми обліку, контролю та економічного аналізу в Україні*. Одеса: ОНЕУ, 2017. С. 129-130.

3. Лютова Г. М. Методичні аспекти обліку готової продукції *Фінансовий простір*. 2017. № 1 (25). С.81.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ЯК ОБ'ЄКТА ОБЛІКУ

Ярошенко Б.В.,

*Науковий керівник : Вербицька В.І., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Усі працівники, які працюють на підприємствах на умовах найму, отримують за здійснену роботу від роботодавця зарплату - кошти у вигляді певної суми, що компенсують його витрати праці та забезпечують йому певний рівень задоволення особистих, а також потреб членів його сім'ї, яка може приймати дві форми - матеріальну та грошову (зазвичай найприйнятніша).

Вчені та дослідники вважають, що заробітна плата є складним економічним явищем, оскільки:

1. Заробітна плата являє собою витрати виробництва для роботодавця, і він намагається їх максимально зменшити, особливо якщо вести розрахунки на одиницю виробу.

2. Заробітна плата для працівника є доходом, який він прагне максимально збільшити, обумовлюючи досить високий рівень оплати.

3. Заробітна плата тісно пов'язана з цінами, перш за все на споживчі товари та послуги. Чим більша ціна на споживчі товари та послуги, тим менше можна купити на виплачену співробітнику заробітну плату, тим нижчий рівень задоволення його потреб, тим більший розрив між номінальною та реальною заробітною платою. І працівник, і роботодавець, обов'язково враховують динаміку та рівень цін на споживчі товари обмовляючи умови оплати.

4. Заробітна плата тісно пов'язана з відмінностями у складності виконуваної роботи. Чим складніше виконувана робота, тим більше вона вимагає знань, досвіду, кваліфікації, розумових і фізичних зусиль, з тим більшим правом робітник (за інших рівних умов) може претендувати на підвищену оплату своєї праці.

Таким чином, заробітна плата вимагає порівняння різних видів робіт з точки зору їх складності та визначення рівня кваліфікації працівника.

Ефективну організацію обліку оплати праці та зв'язаних з цим процесом її розрахунків вважають чинниками, що сприяють зростанню продуктивності праці, збільшенню обсягів виробленої продукції, підвищенню якісних характеристик виробів, позитивним змінам у асортименті та конкурентоспроможних якостях продукції.

Існує багато поглядів та уявлень про таку форму вартості робочої сили як заробітна плата. Вона є основною часткою фонду життєвих коштів працівників, а водночас частиною доходу підприємства, яка розподілена між співробітниками відповідно до якості та кількості витраченої праці. У ході історії економічної науки виробилось уявлення про заробітну плату в якості суми коштів, що має бути виплачена роботодавцем своїм найманим працівникам. А от стосовно визначення рівня та динаміки заробітної плати, за яку кількість та скільки слід виплатити різним категоріям робітників, точної відповіді наука не дає. В різні часи поняття заробітної плати було також різним. Англійський економіст А. Сміт говорив, що це вартість праці, яка необхідна для існування працівника та його сім'ї, тобто винагорода за працю, яку продає співробітник наймачу. Інший економіст Д. Рікардо ділив працю на дві складові: природню та ринкову вартість. Під природньою вартістю праці розумілись потреби працівника та його сім'ї, під ринковою вартістю розумілася природня вартість праці, яка визначалася взаємодією попиту і пропозиції. І звичайно не можна не згадати відомого економіста К. Маркса, який висунув цілу концепцію заробітної плати, в основі якої лежить розмежування поняття праці та робочої сили. За його вченням, робоча сила є товаром, який має вартість і споживчу вартість. Вартість робочої сили - це ціна заробітної плати, а її джерело – це робочий час. Заробітна плата - це оплата за всю працю найманого робітника, і чим більшим є час роботи, тим оплата вище [1].

Зазвичай суть заробітної плати розглядають в декількох напрямках:

1. Як економічну категорію, в котрій відображаються відносини між підприємством чи організацією та найманим робітником з причини розподілу доходу.

2. Як винагорода, що обчислена в грошовому вимірі, яку за трудовим договором сплачують працівнику за виконану ним роботу, розміри якої відображають складність та умови праці, професійні якості працівника та результати його праці.

3. Як аспект ринку праці, тобто працівник продає свою робочу силу за певною, обґрунтованою ціною.

4. Для працівників заробітна плата виступає як трудовий дохід за виконану роботу, який у майбутньому забезпечує необхідне відтворення

робочої сили.

5. Для роботодавців заробітна плата виступає як один з складових елементів витрат діяльності, який включається в собівартість продукції (товарів, робіт, послуг) та одночасно з цим є основним фактором зацікавленості та стимулювання працівників для досягнення високих кінцевих результатів.

Будучи в так званому місці, де перетинається інтерес роботодавця, найманого працівника, податкової служби, банку та страхової компанії, заробітна плата відіграє важливу роль у цих стосунках, оскільки всі перераховані суб'єкти розглядають оплату праці в якості найважливішого показника, що забезпечує стабільне функціонування виробничих процесів. Внаслідок цього сфера обліку праці досить складна та найбільш трудомістка. У зв'язку з цим її облік завжди знаходиться в центрі уваги системи бухгалтерського обліку у будь-якому суб'єкта господарювання.

Література:

1. Вербицька В. І., Бредіхін В. М., Горелов Д. О. Економічна сутність заробітної плати як ціни товару на ринку праці. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі*. Національний аерокосмічний університет імені М. С. Жуковського Харківський авіаційний інститут. 2009. №3. С. 5-11.

MÜHASIBAT UÇOTUNUN, AUDITIN VƏ VERGITUTMANIN AKTUAL ASPEKTLƏRI

*Xəlilov Nihad
Mingəçevir Dövlət Universiteti*

İqtisadi fəaliyyət göstərən şirkət və müəssisələr üçün mühasibat uçotu, audit və vergitutma vəzifələri son dövrlərdə daha da mühüm hala gəlmişdir. Bu proseslər şirkətlər üçün iqtisadi fəaliyyətlərinin nəzarətdə saxlanması və qanuni tələblərin yerinə yetirilməsi üçün vacibdir. Bu məqalədə mühasibat uçotunun, auditin və vergitutmanın aktual aspektlərini ətraflı şəkildə araşdıracağıq.

Mühasibat uçotu, şirkətin maliyyə vəziyyətinin nəzarət edilməsi üçün vacibdir. Bu proses şirkətin gəlirlərini, xərclərini və maliyyə qaydalarına uyğunluğunu yoxlamaq üçün aparılır. Həmçinin, mühasibat uçotu şirkətin maliyyə sənədlərini tərtib etmək, vergi tələblərinə cavab vermək və idarəetmə qərarlarının verilməsində kömək edir. Son dövrlərdə isə, mühasibat uçotu prosesləri digər məlumatlarla birgə işləməyə, məlumatların avtomatik işlənməsinə, analiz edilməsinə və raportlaşdırılmasına imkan verən müasir avadanlıqlarla əvəz olunur.

Audit, şirkətin maliyyə sənədlərinin nəzarət edilməsi və şirkətin finansal fəaliyyətində qanuni tələblərin yerinə yetirilməsinin yoxlanılması üçün aparılan prosesdir. Audit şirkətin mühasibat uçotu sistemlərinin effektivliyinin, əsas sənədlərinin doğruluğunun və maliyyə hesabatlarının doğruluğunun yoxlanılması üçün təklif olunur. Audit, şirkətin maliyyə sənədlərinin üçüncü tərəf müfəttişlər tərəfindən yoxlanılması ilə həyata keçirilir. Audit prosesində məqsəd, şirkətin